

GAZİANTEP
KENT KONSEYİ

GAZİANTEP KENT KONSEYİ
TARIM ÇALIŞMA GRUBU
RAPORU

KASIM 2016

TARIMSAL SULAMA SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

SULAMANIN ÖNEMİ

Su hayattır. Yani susuz bir hayat düşünmek mümkün değildir. Eski çağdan günümüze kadar medeniyetlerin beşiği olarak adlandırılan bölgeler her zaman su havzalarının yakınına kurulmuştur. Medeniyet suyun hayat verdiği topraklarda yeşermiştir. Tarih boyunca akarsulardan faydalanan toplumlar dönemin en ileri medeniyetlerini yaşamış, faydalanamayanlar ise göç etmek zorunda kalmışlardır. Medeniyetin ilk kaynağı gösterilen, ilk tarımın yapıldığı, yazının bulunduğu “Verimli Hilal” olarak da adlandırılan Mezopotamya; ev sahipliğini Fırat ve Dicle’nin bereketli sularına borçlandılar.

M.Ö 3000 yılında Sümerler tarafından Fırat ve Dicle nehirlerinden, bir kanal şebekesi ile birbirine bağlanarak daha fonksiyonel bir şekilde yararlanıldığı bilinmektedir. İlimizde bulunan en eski medeniyetlerden Zeugma ve Rumkale’ nin, Fırat Nehri üzerinde kurulmuş olmasında bunu doğrulamaktadır.

Günümüzde de su ve sulama daha da önem arz etmekte olup, su arzının artan dünya nüfusunun taleplerini karşılayamaması ile suyun stratejik bir meta haline geldiğini görmekteyiz.

GAZİANTEP İLİ ARAZİ DAĞILIMI

DAĞILIM	MİKTARI (Ha)	%
İlin Yüzölçümü	682.280	100
Tarım Arazisi	361.806	53
Çayır - Mera	47.725	7
Orman Arazisi	183.861	27
Tarım Dışı Arazi	88.888	13

İlimizin yüz ölçümü ve tarımsal onarımı varlığı dikkate alındığında ülkemizdeki diğer illere göre tarım arazisi varlığı yönünde alt sıralarda yer almaktadır. İlimizin yüz ölçümü 682.806 hektardır. Toplam yüzölçümümüzün ancak %53 ‘ü tarım yapmaya elverişlidir.

TARIM ARAZİSİNİN DAĞILIMI

TARIM ARAZİSİ	ALAN (Ha)	TARIM ARAZİSİNE ORANI %
Tarla Arazisi	152.703	42
Meyvelik Arazi	200.315	55
Sebzelik Arazi	8.788	3
TOPLAM	361.806	100

Toplanan 361.806 hektar olan tarım arazilerimizin çoğunluğunu ilimizin adı ile anılan Antep fıstığı ve zeytin bahçelerinde oluşan 200.315 hektarının %55'ini dikili tarım arazisi; yani meyvelikler oluşturmaktadır. 152.703 hektarlık kısmını Yani %42'sini tarla arazileri, 8.778 hektarını Oran olarak %3'de sebzeliklerden oluşmaktadır.

TARIMSAL SULAMA

ARAZİ VARLIĞI	YÜZÖLÇÜMÜ (Hektar)
Tarıma Elverişli Arazi	361.806
Ekonomik Olarak Sulanabilir Arazi	148.432
SULANAN ARAZİ	56.673
A. Devlet Sulamaları (DSİ)	21.677
B. Halk Sulamaları-KHGM (Gölet ve Yerüstü Sulamalar)- Topraksu Koop. Sulamaları	34.996
Sulanan Arazinin, Ekonomik Olarak Sulanabilir Araziye Oranı	% 38
Sulanan Arazinin Tarım Arazisine Oranı	% 15,6

TARIMSAL SULAMA

Tarıma elverişli olan 361.806 hektar alanın 148.432 ha alanı; ortalama %41 'i ekonomik olarak sulana bilme özelliğine sahiptir. Ekonomik olarak sulanabilir arazi dediğimizde fazla bir enerji maliyeti gerektirmeden yüzey akışları ile sulana bilen tarım arazisi anlaşılmaktadır. Fakat biz halen 56.370 hektarını, bir başka deyişle sadece % 38 'ini sulayabiliyoruz.

Gaziantep 'te sulama yapılan toplam 56.673 hektar alan bulunmaktadır. Bunun 21.677 hektar arazi DSİ tarafından sulamaya açılan alanlar. 34.996 hektar alanı halk sulamaları oluşturmaktadır.

Tarım alanı varlığımızın sadece %15.651' ekonomik olarak sulana bilen arazilerimizin de %38'i sulana bilmektedir.

SULANAN ARAZİ

PROJELER	YÜZÖLÇÜMÜ (Dekar)
Belkıs P1	95.540
Kayacık	47.990
Hancağız	65.280
Bayramlı Regülatörü 1. Kısım	6.500
Göletler (Zülfikar, Yamaçoba, Çakmak, Gölühöyük, Noğaylar, Balıkalan	5.000

GAZİANTEPTE SULAMAYA AÇILAN ALANLAR

Belkıs P1 Pompajından 95.546, Kayacık 47.990, Hancağız 65.280 Bayramlı regülatörü 1. Kısımda 6.500, göletler 5000 dekar toplam 213.810 dekar alan sulanmaktadır. Bu da toplam tarım alanlarımızın küçük bir kısmını oluşturmaktadır.

DEVAM EDEN PROJELER

PROJELER	YÜZÖLÇÜMÜ (Dekar)
Ardıl	23.600
Küçük Göletler	13.960
TOPLAM	37.560

Adıl Projesi 23.600, küçük göletler 13.960 dekar olmak üzere toplam 37.560'dekar olanda projeler devam etmektedir.

2016-2017-2018 İHALE EDİLECEK PROJELER

PROJELER	YÜZÖLÇÜMÜ (Dekar)
Birecik Pompaj 2. Ünite	99.500
Kılavuzlu 2.3. Kısım	322.000
Kayacık Doğanpınar	26.580
Ballıkaya	8.620
Bayramlı Regülatörü 2. Kısım	37.950
TOPLAM	494.650

Birecik pompaj 2. ünite 99.500 da alan 2017 de ihale edilecektir. 322.000 dekar alandan oluşan Kılavuzlu 2.3. kısım, İslahiye ve Nurdağı ovasını sulayacak en büyük projelerimizden biri çalışmalar hızlı bir şekilde devam etmektedir. .

Kayacık-Doğanpınar Projesi 26.580 dekar alanın kapsamakta gövde yapımı bitme aşamasında 2017 yılı sulama kanalları projesi ihale edilecek.

Bayramlı regülatörü 2.kısım 37.950 dekar ve Ballıkaya,8.620 dekar olmak üzere toplam 494.650 dekar alan 2017-2018 yılında ihale edilecek projelerdir.

KATI PROJESİ TAMAMLANANLAR

PROJELER	YÜZÖLÇÜMÜ (Dekar)
Bütçe Detayı Bitmiş İhaleye Hazır Adıyaman, Göksun, Araban 2. Aşama	
- Araban	233.740
- Yavuzeli	121.300
Birecik Pompaj P3 P4	268.820

Bütçe detayı bitmiş ihaleye hazır olup önümüzdeki yıllarda ihaleye çıkacak olan Adıyaman, Göksun, Araban 2. aşamada projesinde Yavuzeli ve Arabanda 355.040 dekar alanın sulama çalışması planlanmaktadır.

Yine Birecik P3-P4 projesinden de 268.820 dekar alan proje kapsamındadır.

KADERİ BELİRSİZLER

PROJELER	YÜZÖLÇÜMÜ (Dekar)
Barak Ovası Sulaması P5 P6 P7	150.000

Barak ovası sulaması P5-P6-P7 toplamak dediğimi bu kısım şunda maliyetler yüzünden kaderine terk edilen projelerimizdendir. Kaderine terk edilmesinin tek nedeni enerji maliyetleridir. Enerji maliyetleri ya alternatif enerji projeleri ile ya da devlet tarafından subvansede edilerek bu projeler kaderine bırakılmamalıdır.

GAP PROJESİ

(Sağ Sahil:Gaziantep,Kilis,Adıyaman)

ARAZİ VARLIĞI	YÜZÖLÇÜMÜ (Dekar)
Planlanan Alan	740.000
Açılan	22.000
Devam Eden	12.000
Proje Aşaması	41.000
Diğer (İhale edilecek, Katı projesi tamamlananlar ve belirsizler)	665.000

GAP projesinin kapsadığı 9 ilde 7,5 milyon insan yaşıyor. Türkiye'de sulanabilir arazilerin %20'si Bu projenin kapsamında yer almaktadır. GAP projesi 37 yıldan bu yana devam etmektedir. Sulama projelerinin %15'i tamamlanmıştır. Enerji üretimi ise %99'u tamamlanmıştır.

Orman ve Su İşleri Bakanı Prof.Dr.Veysel Eroğlu bir açıklamasında, 2019 'da DSİ .15 bölge Müdürünün ise 2023 'te biteceği konusunda açıklama yapmışlardır. Ama halı hazırdaki durum itibarı ile zor görünmektedir.

GAP Projesinde toplam 1.8 milyon hektar alan sulanması düşünülmektedir. Bunun 740.000 hektarı alanı sağ sahil dediğimiz ilimizde içinde yer aldığı alanın 22.000 hektarı sulamaya açılmış,12.000 hektarı devam etmekte, 41.000 hektarı proje aşamasındadır. 665.000 dekar alan ise ihale edilecek, Katı Projesi tamamlanmış akıbeti belirsiz olan projelerden oluşmaktadır.

Sulamaya Açılan Fakat Sulama Yapılmayan Alan

Sulamaya Açılan Fakat Sağlıklı Sulama Yapmayan Belkıs-Nizip Projesi p1 sulaması 95.540 dekar olan bu alanın % 84 'ü dikili Antep fıstığı ve zeytini %16 'si ekili tarım arazisi

Buraların sulana bilmesi için çözüm kısa vadede

- 1- Şanlıurfa ve diğer Güneydoğu Anadolu illerinde olduğu gibi birliklere uygulanan %65-70 civarındaki elektrik indiriminin uygulanması
- 2- Birliği yeni kurulmasından kaynaklanan ve ekonomik sıkıntısından dolayı iş makineleri ve araçlarının temin edilmesi gerekmektedir. Acil durumundan iş makinası kiralaması

gerekmektedir. Ekonomik durumu uygun olmadığından bu alanda sıkıntı yaşanmakta ve hizmet aksamaktadır. İş makinası ihtiyaçlarını bir şekilde karşılanması gerekmektedir.

3- Alternatif enerji kaynağı kurulması.

NEDEN SULANMIYOR

1- Enerji maliyetleri

Enerji maliyetleri Kayacık Sulama Birliğinde enerji maliyeti m³'e 0.05 krş iken Belkis Sulama Birliğinde 0.40 krş yani sekiz katı harcayacağına ise ürün çeşidine göre fiyat belirlenmektedir.

2- Antepfıstığı ve Zeytin yetiştiricilerinin sulama bilinci:

Sulama alanının %84 'ü dikili tarım arazisi yani Antep fıstığı ve zeytin ile kaplıdır. Bölge çiftçilerinin sulu şartlarda antepfıstığı ve zeytin yetiştiriciliğinin önemi konusunda bilgi kirliliğine sahip olması

3- Bölgedeki yer altı kaynakları: Bölge de açılan yer altı (artezyen) kuyularının yaygın olması. Derin açılan yer altı kuyularının Fırat Nehri yatağı seviyesi inildiğinde su sorunu olmuyor. Devletten, enerjiyi %25 indirimli kullanıldığında Birliğin verdiği sudan daha ucuza mal olmasıdır.

4- Sulama sistemindeki eksiklikler: Açık ana kanallarda kayıp ve kaçığın fazla olması.

5- Kapalı sistem sulamada basıncın yetersiz oluşu:

Ç Ö Z Ü M

1-Eğitim:

Eğitim bölge çiftçilerinin Antepfıstığı ve zeytin yetiştirdiğinin sulu alanlarında yetiştirildiğinde daha karlı ve bol verim alacağı konusunda çiftçilerin bilinçlendirilmesi eğitim sayesinde olacaktır. Bölge çiftçilerini Antep ve zeytinin sulanmayacağı konusunda tabuların ancak eğitimle ortadan kalkar hatta bölgedeki önder çiftçiler gerek yurt içinde gerekse yurt dışında sulu şartlarda yetiştiriciliği yapılan alanlara geziler düzenlenerek aradaki ürün miktarı ve kalite artışı gösterilmeli ve sulu tarıma geçmeleri sağlanmalıdır.

2- Devlet tarafından sübvans

Çiftçiler sulu tarımın faydalarını anlayıncaya kadar başta Şanlıurfa ve diğer Güneydoğu illerinde olduğu gibi %65-70 civarında elektrik indirimi uygulanması, sulamanın yaygınlaştırılması yönünde önem arz etmektedir.

3- Basınçlı sulama projesi

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından kırsal kalkınmayı sağlamak amacı ile basınçlı sulama sistemine KDV hariç %50 oranında hibe verilmektedir. Hatta bu projelerin birlikleri, çiftçi örgütleri tarafından yapıldığında hibe oranı %70 'e çıkmaktadır.

Bölgedeki çiftçiler, birlikte veya çiftçi örgütleri tarafından projelendirecek cüzi bir çiftçi katkısı ile basınçlı sulama sistemine geçirilmelidir.

4- Kapalı kanal sistemine geçirerek su kaybını önlemek: Nizip Belkıs P1 sulama sahasında sulamaya açılan alanların 45.700 dekarı kapalı 50000 dekar kadarı da açık kanal sistemi ile sulamaya açılmıştır açık kanal sisteminin de kaçak ve kayıp fazla olmaktadır.

5-Sulama birliğinin teknik ve mali açıdan desteklenmesi (Alet ve Ekipman)

Sulama birliğinin teknik ve mali açıdan denetlenmesi sulama maliyetlerinin yüksek olması dolayısı ile çiftçiler sulu tarıma sıcak bakmıyor. Birlik bu yüzden mali açıdan zorluklar yaşamaktadır. Birliğin yeni kurulması ve ekonomik yönden, iş makinası afet ve ekipman yönünden de yeterli olmaması, hizmetin aksamasına ve sıkıntıların artmasına neden olmaktadır. Sulama Birliğin bu yönde desteklenmesi gerekir.

6-Enerji maliyetlerini en aza indirmek (Alternatif Enerji Kaynağı kullanmak(GES))

Enerji maliyetlerini en aza indirmek; özellikle Birecik Barajından sulamaya açılan ve açılacak olan alanlarda enerji maliyeti hep sorun olacaktır. Bu sorunu kökten çözümlmek için 2017 yılında yapmış ihaleyi çıkacak olan P2-P3 projelerine ek olarak enerji maliyetini karşılayacak Güneş Enerjisi sistemini ile desteklemesi gerekir. Bunun içinde DSİ 'ye ait olan Hancağz Sulama Birliği ve Birecik Barajı yanındaki Göçmen Barınma Kampının üst kısmındaki alanlara Güneş panelleri kurularak enerji maliyetleri düşürülmelidir.

SULAMA SULARININ KALİTESİ

Hancağz ve Kayacık Barajı Su kalitesi ölçümler 3 ve 4 derece çıkıyor. Oysa sulama suyu kalitesi 1 ve 2 olması gerekiyor. Zorunlu hallerde 3. derece kullanılır. Sulama kalitesi uygun barajlardan sulanan topraklarımız nitrat ve ağır metaller yönünden kirlenmiş durumdadır.

Nizip ilçemizin sanayi ve evsel atıkları arıtılmadan Hancağz Barajına akıtılıyor. Nizip'in çıkışında bulunan Nizip Çayı'nın üzerine Arıtma Tesisi kurularak, Hancağz Barajı'nın kirlenmesinin önüne geçilmelidir.

Gaziantep Evsel atıkları ve Oğuzeli Yolu üzerinde bulunan işletmelerde; Sacır Çayı üzerinden Kayacık Barajını kirleniyor.

Orman ve Su İşleri Bakanlığı Su Yönetimi Genel Müdürlüğü kararı; Organize Sanayi Bölgesi, atık suları kendi standartlarına göre arıtıyor. Sulama suyu kalitesi Yönünden de Analizler yapılması gerekir.

TARIMDA SULAMANIN FAYDALARI

- Tarımda verim artar: Sulu Tarım gayri safi milli haslardaki zirai geliri beş kat arttırmaktadır.
- Tarımın Milli Gelirdeki payı artar.(beş kat)
- Tarımın iklim şartlarına bağımlılığı azalır.

- Tarımda nadas uygulaması azalır.
- Yılda birden fazla ürün alınır
- Toprak her yıl kullanılabilir.
- Üretimdeki dalgalar önlenir.
- Ürün çeşitliliği artar.
- Ekonomik değeri yüksek ürünler yetiştirilebilir. Sebze, meyve, sanayi bitkileri gibi

KURAKLIK ZARARI

2013	ÜRETİM (TON)	ALAN (DEKAR)	ÇİFTÇİ SAYISI	2014	ALAN (DEKAR)	REKOLTE KAYBI (TON)
BUĞDAY	275.228	747.376	368	BUĞDAY	369.550	177.838
ARPA	116.073	366.599	317	ARPA	164.620	89.578
MERCİMEK	16.804	113.120	149	MERCİMEK	44.500	13.321
NOHUT	14.436	144.436	100	NOHUT	1.372	2.729

MİLLİ EKONOMİYE KAYIP

(Ürün Kaybı Ortalama %50 Alınmıştır)

ÜRÜN	2014 YILI	2016 YILI
BUĞDAY	165.384.690	180.120.250
ARPA	68.077.760	79.258.230
MERCİMEK	41.960.150	38.546,320
NOHUT	7.231.850	12,851,460
TOPLAM	282.654.450 TL.	310.776.260 TL.

Buğday ekiliş alanı 747.376 dekar verim 368 kg verim kaybı %50 olduğunda rekolte kaybı 177-833 ton ülke ekonomisine kaybı 2014 buğday fiyatları 930 kuruş 165.384 , 690 (milyon)

Arpa ekiliş alanı 366.599 dekar, Dekara verim 314 kg verim kaybı %50 olduğunda rekolte kaybı 89.573 'tan 2014 fiyat 760 kuruş ülke ekonomisine kaybın 68.777.76 (milyon)

Mercimek ekilişi alanı 113.120 dekar dekar verim 82 kg alındığında rekolte kaybı 13.321 ton milli ekonomiyi kaybı 2014 yılı fiyat 3.150 TL =41.961.15 (milyon)

Nohut ekiliş alanı 144.436 dekar verim 100 kg rekolte kaybı 2.729 ton ülke ekonomisine kaybı ise nohut fiyatı 2.650=7.231.85 toplam =282.654.450 TL milli ekonominin kaybı olmaktadır.

AFET 2014 ZARAR ORANI(ilçe Bazında)

İL ADI	İLÇE ADI	KÖY SAYISI	ÇİFTÇİ SAYISI	ZARAR GÖREN ALAN (Da)	ÜRÜN	ZARAR %
Gaziantep	Yavuzeli	30	1.500	30.000	Buğday-Arpa	55-60
Gaziantep	Araban	33	657	48.870	Buğday-Arpa	50-70
Gaziantep	Karkamış	20	1.200	20.000	Buğday-Arpa-Mercimek-Nohut	80
Gaziantep	Oğuzeli	91	750	147.872	Buğday-Arpa-Mercimek-Nohut	80
Gaziantep	Nizip	41	400	27.800	Buğday-Arpa-Mercimek	80-90
Gaziantep	Şehitkamil	40	550	24.000	Buğday-Arpa	50-90
Gaziantep	Şahinbey	54	3.000	120.000	Buğday-Arpa-Mercimek	80-90
Gaziantep	Nurdağı	56	2.350	105.000	Buğday-Arpa-K.Biber-Ş.Pancarı	45-70
TOPLAM		365	10.407	523.542		

AFET 2016 ZARAR ORANI**(ilçe Bazında)**

İL ADI	İLÇE ADI	KÖY SAYISI	ÇİFTÇİ SAYISI	ZARAR GÖREN ALAN (Da)	ÜRÜN	ZARAR %
Gaziantep	Araban	27	503	76.210	Buğday-Arpa-Nohut	95
Gaziantep	Şahinbey	79	2.750	200.000	Buğday-Arpa-Mercimek-Nohut	70
Gaziantep	Şehitkamil	73	2.000	70.000	Buğday-Arpa-Mercimek Nohut-Fiğ	60
Gaziantep	Nizip	41	400	30.000	Buğday-Arpa-Mercimek Nohut	40-60
Gaziantep	Oğuzeli	91	4.000	156.000	Hububat ve Baklagil	90
Gaziantep	Karkamış	36	320	25.000	Buğday-Arpa-Mercimek	80
Gaziantep	Yavuzeli	44	850	23.000	Buğday-Arpa-Nohut	50
TOPLAM		391	10.823	580.210		

2014 AFET İHBAR FORMU

AFET NEVİ	KÖY SAYISI	ÇİFTÇİ SAYISI	ZARAR GÖREN ALAN (Da)
<u>Kuraklık</u>	365	10.407	523.542

2016 AFET İHBAR FORMU

AFET NEVİ	KÖY SAYISI	ÇİFTÇİ SAYISI	ZARAR GÖREN ALAN (Da)
<u>Kuraklık</u>	391	10.823	580.210

KURAKLIK ÇALIŞMALARI

Çeşitli afetler nedeniyle zarar gören gerçek veya tüzel kişi üreticilerin T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Tarım Kredi Kooperatiflerine olan düşük faizli kredi kullandırılmasına ilişkin Bakanlar Kurulu kararları kapsamındaki kredi borçları ertelenir .

(2014 Yılı itibari ile 4.473 kişi)

(2016 Yılı itibari ile 2.322 kişi)

(2016 / 9147 BKK ile 31.12.2016 tarihine kadar devam etmekte)

KURAKLIĞIN TEK YILLIK BİTKİLERDEKİ ETKİLERİ

- 1-**Tek yıllık bitkilerde kuru şartlarda buğday-arpa-mercimek ve nohuttaki ürün kayıplarını inceledik
- 2-**Sulu şartlarda tek yıllık bitkilerde biber, şekerpancarı, mısır, pamuk vb. ürünlerde ürün kaybı az olsa da; üretimde kullanılan su miktarlarında ki artış, enerji maliyetlerinin artışı da dikkate alınmalı
- 3-**Ayrıca yem bitkilerinde fiğ, korunga gibi ürün kayıpları da hesaba eklenebilir

KURAKLIĞIN ÇOK YILLIK BİTKİLERDEKİ ETKİLERİ

- 1-**Çok yıllık bitkilerde kuru şartlarda ürün kayıplarına neden olmaktadır
- 2-**Su miktarı azalan bitkilerde, bitki stresine neden olmaktadır
- 3-**Böcek istilası
- 4-**Tarımsal üretimin direkt bağlı olduğu endüstrilerde kayıplar
- 5-**Çiftçi gelirlerindeki kayıplar
- 6-**Üretimdeki düşüşe bağlı işsizlik
- 7-**Ülke ekonomisine verdiği zarar

GAZİANTEP İLİNDE BÜYÜKBAŞ, KÜÇÜKBAŞ VE KANATLI HAYVAN SEKTÖRÜ MEVCUT DURUMU SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

İlimizde büyükbaş ve küçükbaş işletmelerinin büyük bir kısmı köy (mahalle) yerleşim alanları içinde yer almakta olup, bu işletmeler halen geleneksel yönetmelerle yetiştiricilik yapmaktadır. Bu tür işletmelerin sahip olduğu hayvan sayısı oldukça düşük olup, işletme sahipleri hayvanları kendi oturdukları meskenlerin altında ve yanında teknik ve hayvan refahı açısından oldukça kötü koşullarda yapmaktadırlar.

İlimiz büyükbaş hayvan varlığı **153.096** adettir. Ülke hayvan varlığının yaklaşık **%1,08'i** Gaziantep'tedir.

Tablo: 1 Yıllar itibarı ile Gaziantep ilindeki büyükbaş hayvan sayıları

Büyükbaş Hayvan Sayısı	2002	2009	2015
Sığır (kültür)	16.022	10.031	114.822
Sığır (melez)	18.160	33.858	36.274
Sığır (yerli)	3.418	10.527	2.000
Toplam	37.600	54.416	153.096

(Kaynak: Gaziantep Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü- 2015 Brifingi)

- İlimiz sığır varlığının **%98'i** Saf Kültür Irkı ve Kültür Irkı Melezlerinden oluşmakta olup, bu oran Türkiye ortalamasının çok üzerindedir.
- Türkiye ortalama süt verimi hayvan başına **18 lt/gün**
- İlimiz süt verimi ise hayvan başına **21 lt/gündür.**
- İlimiz Günlük Süt Üretimi yaklaşık **600 ton 'dur.**

Tablo: 2 Yıllar itibarı ile Gaziantep ilindeki küçükbaş hayvan sayıları

Küçükbaş Hayvan Sayısı	2002	2009	2015
Koyun (Yerli)	148.000	321.902	288.577
Keçi (Kıl)	110.000	114.960	189.944
Toplam	258.000	436.862	478.521

- İlimiz küçükbaş hayvan varlığı ise **478.521** adettir.
- Ülkemiz küçükbaş hayvan varlığının **%1,15'i** Gaziantep'tedir. .

Gaziantep Kanatlı Hayvan Varlığı - Kuluçkahaneler

Tablo: 3 Gaziantep ilindeki kanatlı işletmeleri

İşletme Adı	İşletme Sayısı (Adet)	Kullanılan Kapasite (Adet/Yıl)	Kapasitesi (Adet/Yıl)
Tad Piliç	1	1.000.000	10.000.000

Damızlık İşletmeler

İşletme Adı	İşletme Sayısı (Adet)	Kümes Sayısı (Adet)	Kapasitesi (Adet/Yıl)
Tad Piliç	7	28	190.000

Kanatlı Ticari İşletmeler

Kanatlı Türü	Kurulu İşletme	Faal Kümes	Kurulu Mevcut Kapasite	Max. Kapasite
Yumurtacı	10	37	2.802.000	2.802.000
Etçi	4	13	385.000	240.000

SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

1- Hayvanlarımızın genetik yönden istenilen özelliklerde olmaması

Hayvancılık sektöründe istenilen verim hedefine ulaşmak için yüksek genetik değere sahip hayvanların uygun çevre şartlarında doğru bakım-beslenmesi ile mümkün olmaktadır. İlimizin bulunduğu coğrafi konum nedeniyle ikliminin özellikle ilkbahar, yaz ve sonbahar ayları aşırı sıcak ve kurak geçmekte olup, bu durum hayvancılığı olumsuz etkilemektedir. Büyükbaş hayvanların büyük bir kısmının (yaklaşık % 98 ' in) kültür ırkı olmakla birlikte verim genetik özellikler ve verim yönünden hayvancılığı gelişmiş ülkelere göre istenilen seviyede değildir.

Küçükbaş hayvancılıkta özellikle süt verimi yönünden dünya koyun ırkları arasında gösterilen ivesi ırkı koyunlarımız işletmeler tarafından ıslah programları uygulanmaması nedeniyle verim özelliklerini yansıtamamaktadırlar.

2009 yılında uygulama başlanan Güneydoğu Anadolu Projesi Eylem Planı Kapsamındaki İllerde Süt Sığırcılığı Yatırımlarının Desteklenmesi Projesi kapsamında ilimizde özellikle büyükbaş hayvan sektöründe önemli gelişmeler sağlanmıştır. Özellikle damızlık materyal hayvan sayısında önemli artışlar sağlanmış ve teknik yönden modern tesisler kurulmuştur.

GAP Eylem Planı Süt Sığırcılığı Projesi (2009-2016)

Tablo 4: GAP Kapsamında Kurulan Süt Hayvancılığı İşletme Sayıları ve Hibe

Gerçekleşen Proje Sayısı (Adet)	Gelen Hayvan Sayısı (Baş)	Ödenen Hibe (TL)	Toplam Yatırım Tutarı (TL)
71	12.070	44.866.670	156.067.440
Yatırımı Devam Eden Projeler (Adet)	Alınması Muhtemel Hayvan Sayısı (Baş)	Ödenecek Hibe (TL)	Toplam Yatırım Tutarı (TL)
15	3.480	11.971.021	34.448.000

İşletmelerin büyük bir kısmının küçük yapılı olması nedeniyle verimlerine, canlı ağırlık artışlarına, doğum tarihlerine... v.b ilişkin kayıtlar tutulmamaktadır.

Çözüm;

Bilimsel olarak işletmeler tarafından ıslah programları uygulanmalı, devletin bu konudaki halen devam eden destekleme teşvikleri artarak devam ettirilmelidir. İlimizde özellikle Ceylanpınar Tarım İşletmesinden getirilip dağıtımı yapılan damızlık ivesi koçları projesi devam ettirilmelidir.

2- Kırsalda özellikle büyükbaş işletmelerin çoğunluğunun küçük yapılı olması

İşletmelerin büyük çoğunluğu dağınık ve küçük işletmelerden oluşmakta olup, bu durum eğitim, ıslah, örgütlenme, hayvan refahı, sağlık, teknoloji kullanımı ..v.b yönlerden olumsuzluklara neden olmaktadır.

Tablo: 5 Büyükbaş hayvanlarda işletmelerin büyüklüğü

Hayvan Sayısı	İşletme Sayısı	Oranı (%)
1----5	9525	60,32
6----10	3184	20,16
11----20	1800	11,40
21----30	573	3,63
31----40	209	1,32
41----50	121	0,77
51----100	211	1,34
101----200	98	0,62
201----500	42	0,27

500 ve üstü	29	0,18
TOPLAM	15792	100,00

Çözüm;

Bakanlıkça büyükbaş ve küçükbaş hayvancılıkta bir işletme modeli sisteminin oluşturulması gerekmektedir. (Örnek : Büyükbaşta en az 10..20 sağmal hayvan gibi)

3- Kaliteli kaba yem üretiminin yetersiz olması

Tarım alanlarımızın ancak % 15 ‘ in sulanabilmesi nedeniyle kaliteli kaba yem üretimi istenilen seviyeye çıkarılamamıştır. Ülkemizde özellikle bölgemizde ilimizde son yıllarda yaşanan tarımsal kuraklık nedeniyle kaba yem ihtiyacının karşılanmasında önemli sorunlar yaşanmıştır. Tahıl sapları ve samanları ucuz ve kolay temin edilebilen kaba yemler olup, işletmelerin en çok tercih ettiği kaba yemlerdir. Hayvan beslenmesi yönünden oldukça fakir olan bu kaba yemler gelişmiş ülkelerde altlık olarak kullanılmaktadır. Kaba yem olarak sap ve samana dayalı bir besleme ile hayvancılık sektörünün başarıya ulaşması mümkün bulunmamaktadır.

Küçükbaşta yetiştiricilik büyük çoğunlukla mera otlatmasına dayanmakta olup, meralarımızın çoğu zayıf ve verimsizdir.

Şekil: Gaziantep İlinde Meraların Durumu

Mera Çalışması Yapılan Köy Sayısı	Mera Tahditi Yapılan Köy Sayısı	Tespit Edilen Mera Alanı (Ha)	Tahdit edilen Mera alanı (Ha)	Tahsis edilen Mera alanı (Ha)	Islah edilen Mera alanı (Ha)
512	301	50.710,8	48.065,8	12.170	2.862

İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğüne

- Büyükşahinbey,
- Çimenli,
- Nogaylar,
- Güllüce,
- Kırışkal,
- Örtülü
- Elbistanhöyüğü köylerinde mera ıslah çalışmaları yürütülmüştür

İlimizde Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü'nün tarafından 2003-2013 yılları arasında İl Özel İdare bütçesinden yürütülen projeler sayesinde kaliteli kaba yem ekilişleri konusunda önemli gelişmeler sağlanmıştır. Özellikle silajlık mısır ekilişleri konusunda önemli başarılar elde edilmiştir. Yıllık yaklaşık 70.000-80.000 dekar alanda silajlık mısır ekilişi olduğu tahmin edilmektedir. Ancak, yonca ve diğer yem bitkileri ekilişlerinin hiç yok denecek kadar azdır.

Çözüm:

İlimizde devam eden sulama projelerinin bir an önce işletmeye alınması sağlanmalıdır. Ayrıca yetiştiricilere yerel yönetimler tarafından devlet destekli tohumluk dağıtımları yapılmalıdır. İslah edilebilecek özellikteki mera alanları hızlı bir şekilde ıslah edilerek otlatmaya açılmalı ve korunmalıdır. Devletin yem bitkileri konusundaki desteklemelerinin artırılması için siyasi politikalar oluşturulmalıdır. Büyükbaş hayvancılıkta hayvan başına en az 2,5 dekar alanda kaliteli kaba yem üretilmesi temel hedef olarak belirlenmelidir.

4- Bölgeye giren kaçak hayvanlar sorun oluşturmaktadır

Güneydoğu Anadolu Bölgesine komşu ülkelerden kaçak giren büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar hayvan sağlığı yönünden tehdit oluşturmaktadırlar. Özellikle şap ve brucella gibi bulaşıcı hastalıklar bölgede ekonomik kayıplara neden olmaktadır. Ayrıca, yetiştiriciler rekabet konusunda sıkıntı yaşamaktadırlar.

Çözüm:

Kolluk kuvvetleri hayvan kaçakçılığının önlenmesi konusunda daha etkin hale getirilmelidir.

Büyük işletmelerde oluşan hayvan gübreleri de çevre sorunlarına neden olmaktadır. Et ve süt fiyatlarındaki dalgalanmalar, yem fiyatlarının yüksekliği, enerji fiyatlarındaki artışlar, örgütlenme yetersizliği, pazarlama, işletmelerin yapısal özellikleri, finansman sorunları, tarımsal kuraklık, tarım arazilerinin küçük ölçekli ve dağınık yapısı, sulama altyapılarının yetersiz olması, brucella, şap v.b sorunlar hayvancılığımızın gelişmesine engel teşkil eden sorunlar olarak belirtilmiştir.

5- Şap, Brucella v.b bulaşıcı hastalıklar

Bölgemiz hayvan hastalıkları yönünden bulunduğu konum ve iklim şartları nedeniyle sürekli tehdit altında bulunmaktadır. Şap, brucella v.b sağlım hastalıklar ekonomik kayıplara neden olmaktadır. Küçükbaş işletmelerde sağlık, hayvan refahı, bakım besleme, eğitim eksikliği gibi besleme yavru ölümleri ciddi sorun oluşturmaktadır.

Çözüm;

Hayvan kaçakçılığı ile etkin mücadele edilmeli, İl/İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü teşkilatı özellikle arazi taşıtları ve diğer donanımlar yönünden güçlendirilmelidir. Ayrıca, yetiştirici birliklerinde teknik elaman sayısının artırılarak gerektiğinde bu konuda Bakanlığın İl/İlçe teşkilatına yardımcı olması yönünde yasal düzenleme yapılmalıdır.

6- Üretilen sütün pazarlanmasında sorunlar yaşanmaktadır

İlimizde üretilen sütün pazarlanmasında sorunlar yaşanmaktadır. Üreticilerimiz ürettikleri sütleri ucuz sattıklarını beyan etmektedirler. Küçük işletmeler fiyat konusunda söz haklarının bulunmadığını belirtmektedirler. Büyük işletmeler ise ilde ilimizde üretilen sütü işleyen rekabete dayalı işletmelerin bulunmadığı için arzu edilen fiyata sütü satamamaktadırlar..

Çözüm;

İlimizde süt işleyen büyük entegre tesislerinin kurulması Bakanlıkça teşvik edilmelidir.

7-Hayvan atıkları çevre sorunlarına yol açmaktadır

İlimizde hayvan atıkları (gübreleri) çevre ve sağlık sorunlarına yol açmaktadır. Küçük işletmeler mahallelerde meskenlerin yanlarında uygunsuz bir şekilde depolamakta, büyük işletmelerde ise bir kısmı gübre çukurlarında bazı işletmelerde açıkta uygunsuz şekilde stoklanmaktadır. Ayrıca, uygun zamanda bunlar kaldırılamamaktadır.

Çözüm;

Organik madde yönünden zengin olan ve toprağın fiziksel yapısını en iyi şekilde düzenleyen hayvansal gübrelerin bir sorun kaynağı olmaktan çıkarıp ekonomik kazanca çevrilmesi gerekmektedir. Devlet bu konuda kırsal kalkınma yatırımları kapsamında teşvik vermekte olup, ilimizde yerel yönetimlerin ilk adımı atması gerekmektedir. Hayvansal atıkları işleyen bir tesisin kurulması sağlanmalıdır.

8- Hayvan barınakları sorunludur (çoğu evlerin altında ve teknik olarak yetersiz)

İşletmelerin çoğunluğunun küçük ölçekli olması nedeniyle hayvan refahı açısından uygun yapılar değildir. İlimizde 2009 yılından sonra büyükbaş hayvancılıkta modern işletmeler kurulmuştur. Ancak, bu sayı yeterli değildir. Mahallelerde çoğu işletme mesken altında yada yanında yer almaktadır. Yetiştiriciler yerleşme alanı dışına yeni barınak tesis etmek istemektedirler. Ancak, yapı ruhsatı ve masraflar konusunda bilgi sahibi değildirler.

Çözüm;

Yerel yönetimler tarafından öncelikle kırsaldaki işletmelere yapı ruhsatı ve iskan konularında bilgi aktarımı sağlanmalıdır. Ayrıca, Bakanlıkça tip projeler geliştirilmelidir.

9- Yem fiyatlarının yüksekliği

Yetiştiricilik maliyetleri içerisinde en önemli girdi yem maliyetleri olup % 60-70 arasında olduğu tahmin edilmektedir. Yetiştiricilerimiz özellikle kesif yemlerin pahalı olduğunu belirtmektedirler. Yemde yapılan KDV indiriminin kendilerine yansıtılmadığını belirtmektedirler.

Çözüm;

Yetiştiricilere yem desteği sağlanmalıdır.

10- Enerji maliyetleri sorundur

İşletmeler açısında gerek işletmede doğrudan kullanılan elektrik olsun, gerekse silajlık mısır ve yonca gibi çok su ihtiyacı olan yem bitkilerinin yetiştirilmesi sırasında sulama kuyularında kullanılan elektrik giderleri pahalıya mal olmaktadır. Ayrıca, bu işletmelerin üretim için kullandıkları akaryakıt fiyatları da yetiştiricileri zorda bırakmaktadır.

özüm;

Tarımsal işletmelere uygulanan enerji maliyetleri desteği artırılmalıdır.